

Racisme is Menebhi's breekijzer 'Eeuwige voorzitter' dreigt greep op Marokkaanse jeugd te verliezen

Frans Peeters en Corrie Verkerk

De politie gebruikt de Marokkaanse rellen om haar macht in de stad te versterken. Dat zegt voorzitter Abdou Menebhi van de Stedelijke Marokkaanse Raad. Hij stelt voor een 'commissie van bekende Amsterdammers en Marokkanen' te benoemen om de zoveelste 'dialog' op gang te brengen. Wie is Abdou Menebhi?

MARXIST IS hij geweest, communist. Later evolueerde hij tot antiracistische voorman en strijder voor burgerrechten. Maar in al die periodes was er één constante: Abdou Menebhi is nooit ergens lid van, hij is steeds voorzitter.

Voorzitter was hij van het Komitee Marokkaanse Arbeiders in Nederland (Kman) en van Nederland Bekent Kleur, voorzitter is hij van de Stedelijke Marokkaanse Raad, een van de grote Marokkaanse clubs in de stad. Menebhi is nu eenmaal een leidersfiguur.

Hij verliet Marokko in de jaren zeventig. In 1975 werd hij een bekende Nederlander, toen het destijds marxistische Kman onder zijn leiding een actie voor legalisering van 182 Marokkaanse illegale arbeiders begon. Het hoogtepunt van de actie waren hongerstakingen die Menebhi organiseerde in De Duif en de Mozes en Aäronkerk.

Er ontstond een grote solidariteitsbeweging. De actievoerders stonden in 1978, vergezeld van de toenmalige voorzitter van de FNV, Wim Kok, langs de route die de gouden koets in Den Haag reed op prinsjesdag. "Ik doe een beroep op de regering," aldus de Kok van toen, "om deze 182 vrienden die hier drie jaar hebben gevochten voor een rechtvaardiger behandeling, niet uit onze samenleving uit te sluiten."

Menebhi won. De hongerstakers mochten blijven en het Kman kreeg subsidie.

Consulaat

Tijdens de acties dreigde Menebhi zelf Nederland te worden uitgezet. Al eerder was hij op verzoek van het Marokkaanse consulaat gearresteerd - het was in de tijd dat Nederlandse ministers het nog heel aangenaam vonden om bij een despoot als koning Hassan II van Marokko op de thee te worden genood. Maar een nieuwe actie van het Kman deed Justitie inbinden.

Zoals zo veel vechters voor de goede zaak was ook Menebhi zelf niet vrij van slechte eigenschappen. De Raad van Kerken, die hem onvoorwaardelijk had gesteund tijdens de hongerstakingen, stelde vast dat de strijdwijze van het Kman zo hard was dat men kon spreken van 'intimidatie en terreur'. Al moet daarbij worden bedacht dat de vertegenwoordigers van de Marokkaanse overheid in Europa, de Amicales, er ook zeer aparte opvattingen over mensenrechten en intimidatie op nahielden.

Tussen de Amicales en het Kman heerste toen oorlog. Later zou het Kman inbinden. Het Marokkaanse regime begon zich iets gematigder te gedragen. De daaropvolgende 'Marokkaanse perestrojka' leidde ertoe dat het Kman toenadering zocht tot de Ummon, de vereniging van moskeestichtingen, die eerder was gezien als een verlengstuk van de doodsvijand, koning Hassan.

Van een beweging die zich aanvankelijk richtte op het tegengaan van misstanden op de werkvloer, schrijft de onderwijskundige Ineke van der Valk in Van migratie naar burgerschap, twintig jaar Kman, verschoof de

aandacht steeds meer naar migratie en vooral de bestrijding van racisme en de achterstelling van migranten. Het zijn thema's die Menebhi tot de dag van vandaag bezighouden, ook al gaat het over jongeren die geen gebruik (willen) maken van de kansen die Nederland hun biedt.

Menebhi en zijn aanhang vochten zeker niet tegen windmolens, toen zij in de jaren tachtig constateerden dat het racisme overal in West-Europa om zich heen greep. Er werden comités van waakzaamheid opgericht en politici - van links tot rechts - wezen racisme af.

Een grote Nederlandse groepering die zich tegen het racisme keerde, was Menebhi's Nederland Bekent Kleur. Het was tevens zijn grootste succes. Op krantenfoto's zag men hem met premier Lubbers, of mevrouw Mitterrand, of premier Kok. Bij menige Marokkaan moet de opvatting hebben postgevat dat hij hun bemiddelaar was bij de machthebbers. En Menebhi sprak dat uiteraard niet tegen.

Integendeel, hij was ook een tijd hét aanspreekpunt voor de overheid. Die ging er immers van uit, zoals Bart Tromp onlangs schreef, dat de Marokkaanse gemeenschap in Nederland even hecht was als de gereformeerde zuil in de jaren vijftig.

In dat beeld pasten niet de waarschuwingen van sociologen en criminologen dat diezelfde gemeenschap een broeiplaats werd van criminaliteit. Dat tal van jongeren straatrover werden of drugskoerier, omdat ze niet of nauwelijks werden opgevoed.

Tegenwoordig is één op de drie Marokkaanse jongeren tussen de negen en zeventien jaar wel eens aangehouden op verdenking van een misdrijf; vijftien keer zo veel Marokkaanse als witte Nederlanders zijn verslaafd aan harddrugs en 27 procent van de gedetineerden in jeugdgevangenissen is van Marokkaanse origine.

Aanvankelijk wilden Menebhi en de zijnen van zulke onheilsboodschappen niet horen. Toen in 1988 een vernietigend rapport verscheen over het criminele gedrag van honderden Marokkaanse en Algerijnse jongeren in de binnenstad, eisten zij dat het rapport in de la zou gaan. Het was 'slecht', 'vaag onderbouwd' en 'kweekte alleen maar racisme'. Zeker, er waren Marokkaanse crimineeltjes, maar alleen beter onderwijs zou soelaas bieden, betoogde Menebhi toen. En verder moest er 'een dialoog' komen. Het rapport verdween inderdaad in de doofpot.

Dialoog en bestrijding van racisme - het werden sleutelwoorden. Al is racisme, binnen het Kman, een ruim begrip.

Zo trok Menebhi fel van leer toen ook het Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (Cidi) tien jaar geleden wilde meedoen aan een nieuw Amsterdams antidiscriminatiebureau. Menebhi noemde het Cidi, onder voorzitterschap van de in Amsterdam geboren en getogen Ronny Naftaniel, 'een verlengstuk van de staat Israël' en 'geen Amsterdams instituut'. En toen hem tijdens een persconferentie, die ambtenaren voor hem op het stadhuis hadden georganiseerd, een vraag werd gesteld, reageerde Menebhi gebeten: "Bent u soms vóór racisme?"

Na de rellen in West was Menebhi aanvankelijk niet bereikbaar voor commentaar. Later, tijdens een demonstratie van de zaak betrokken Marokkaanse jongeren, trachtte hij de kool en de geit te sparen. De demonstratie 'tegen het politieoptreden' was weliswaar mede georganiseerd door zijn Stedelijke Marokkaanse Raad, maar toch pleitte hij weer voor 'een open dialoog' met diezelfde politie. Het is een dilemma waaruit hij zich niet blijkt te kunnen bevrijden.

Hoewel hem hem was gelukt een confrontatie met de politie uit de weg te gaan, had hij later minder consideratie met de burgemeester. Toen Patijn Menebhi ter voorbereiding van een bezoek aan Marokko naar de

ambtswoning ontbood en hem zijn reisprogramma presenteerde, eiste hij dat het programma zou worden veranderd. Toen dat niet gebeurde, stapte hij demonstratief op.

Menebhi heeft ongetwijfeld grote verdiensten, al lijkt zijn invloed te tanen. In 1997 ontving hij de Clara Meijer-Wichmann-penning voor 'zijn jarenlange inzet voor migranten'. Een goed voorbeeld was een project in De Pijp, waarbij het Kman Marokkaanse ouders probeerde te betrekken bij onderwerpen als onderwijs, opvoeding, politie, drugs en criminaliteit. Het werd Arrazi genoemd, naar een Arabische filosoof die uitging van het aloude principe dat voorkomen beter is dan genezen. Negentig procent van de ouders zei na het project voor het eerst met hun kinderen over drugsgebruik te hebben durven spreken.

Maar inmiddels heeft 'de open dialoog' met het gezag nog steeds niets opgeleverd. Het lijkt er dan ook op dat Menebhi's eerste prioriteit nu is de greep op de jeugd niet te verliezen. Zijn Stedelijke Marokkaanse Raad nam het dan ook op voor de relschoppers in Oost en op het Museumplein en wraakte 'de suggestieve uitlatingen' van de politie dat criminelen achter de frequente ongeregelde heden zitten. Later corrigeerden Menebhi en de zijnen die uitlatingen. Mogelijk zaten er toch criminelen achter de rellen, in combinatie echter met welzijnswerkers.

Op welzijnswerkers is Menebhi echt gebeten. Ze hebben inderdaad weinig succes gehad bij het proces dat van Marokkaanse jongeren oppassende burgers had moeten maken. Menebhi's oplossing is een andere verdeling van het geld, met de impliciete boodschap dat hijzelf en de zijnen bij de herverdeling een flinke vinger in de pap krijgen.

Jeugd

De positie van de Marokkaanse jongeren blijft volgens Menebhi 'allerbelabberdst'. Beter onderwijs, waarom het Kman eerst vroeg, biedt geen oplossing. Ze blijven in te grote aantallen de school vroegtijdig verlaten.

Menebhi roept de jongeren op geen geweld te gebruiken. Of ze nog naar hem zullen luisteren? Maar wat kan hij anders dan voortgaan op de ingeslagen weg? Dus stelt de Stedelijke Marokkaanse Raad een commissie van wijze mannen en vrouwen voor, die de zoveelste 'open dialoog' moet voeren.

Wie moeten in die commissie zitting nemen? Kuiper die 'liegt'? Patijn, die het spreken in de moskee onmogelijk is gemaakt? Het ligt in elk geval voor de hand dat Menebhi zelf daarbij niet mag ontbreken.

Foto onderschrift: Abdou Menebhi Foto Peter Boer

Trefwoord(en): Minderheden; Openbare orde; Politie

Geografie: Amsterdam, Noord Holland, Nederland, West Europa, Europa